

SIGNALERING 3 SDa

DECEMBER 2012

Heeft u vragen over deze signalering? Bel dan de SDa: 0900- 22 11 333

INHOUDSOPGAVE

1. Inleiding en achtergrond	-2-
2. Trends in antibioticumgebruik	-3-
3. Eerste beoordeling gebruiksgegevens rundvee	-4-
4. Verkenning benchmark dierenartsen	-5-
a. De 1-op-1 relatie tussen dierenarts en dierhouder	-5-
b. Anonimiseren van dierenartsen	-6-
c. Stichting Geborgde Dierenarts	-7-
5. Benchmarkindicatoren voor antibiotica die van kritisch belang zijn voor de volksgezondheid	-9-
6. Vaststelling van referentiemethode berekening DDD/J	-10-
a. Actualisatie tabel met standaarddiergewichten	-10-
b. Actualisatie DG-standaard	-11-
7. Toezicht op verbetertrajecten van betrokken partijen	-13-
a. Verbeterprogramma's in de kalversector	-13-
b. Verbeterprogramma's in de pluimveevleessector	-14-
c. Verbeterprogramma's in de rundveesector	-15-
d. Verbeterprogramma's in de varkenssector	-15-
e. Verbeterprogramma's voor dierenartsen	-15-
8. Toezicht op de kwaliteit van de gegevens	-17-
9. Te verwachten publicaties en producten	-19-
10. SDa-organisatie	-20-

1. INLEIDING EN ACHTERGROND

De Stichting Diergeneesmiddelenautoriteit (SDa) streeft ernaar het antibioticumgebruik in de Nederlandse dierhouderij te reduceren tot een niveau dat nodig is uit oogpunt van dierwelzijn en diergezondheid, om daarmee een bijdrage te leveren aan de terugdringing van antibioticumresistentie.

Op weg daarnaartoe heeft de SDa voor 2015 per diersector benchmarkindicatoren voor het streefniveau geformuleerd en deze vastgelegd in het SDa- rapport: "Beschrijving van het antibioticagebruik bij vleeskuikens, zeugen en biggen, vleesvarkens en vleeskalveren in 2011 en benchmarkindicatoren voor 2012". De benchmarkindicatoren voor runderen zullen spoedig volgen.

Voor u ligt de derde 'Signalering SDa', de tweede van 2012. In dit document rapporteert de SDa over recente ontwikkelingen op het gebied van antibioticumgebruik in de Nederlandse dierhouderij. De SDa publiceert deze 'Signaleringen' om betrokken partijen, politiek en samenleving te informeren over de voortgang in de aanpak van de reductie van antibioticumgebruik in de Nederlandse dierhouderij. Bovendien worden in deze Signalering aanbevelingen gedaan om de procesgang te optimaliseren.

Naast de algemene 'Signaleringen' publiceert de SDa ook werkplannen, jaarverslagen, analyses en rapportages. Alle documenten zijn in te zien op de SDa-website www.autoriteitdiergeneesmiddelen.nl of aan te vragen bij het SDa-bureau.

Mocht u naar aanleiding van deze 'Signalering' vragen, opmerkingen of suggesties hebben, neem dan gerust contact met de SDa op via 0900-22 11 333. We staan u graag te woord.

Namens het SDa-bestuur,
Utrecht, december 2012

Drs. F.J.M. Werner
Voorzitter

2. TRENDS IN ANTIBIOTICUMGEBRUIK

De SDa zal in het voorjaar van 2013 rapporteren over het antibioticumgebruik van 2012 op basis van de antibioticumgebruiksgegevens van alle runder-, kalver-, varkens- en vleeskuikenbedrijven in Nederland. De SDa beoordeelt dan de gegevens van de diersectoren op juistheid en zal voor het eerst een vergelijking maken met de gegevens van 2011. De SDa zal daarbij vaststellen wat per diersector en bedrijfstype de invloed is van de trends op de aantallen bedrijven in de zogenaamde 'actie- en signaleringscategorie'.

Op 9 november jl. rapporteerde het Landbouw Economisch Instituut (LEI) de verkoopcijfers van de Fabrikanten en Importeurs van Diergeneesmiddelen in Nederland (FIDIN) en de dierdagdoseringen van steekproefsgewijs geselecteerde dierhouderijen, over de eerste helft van 2012. Het LEI rapporteert een reductie van het antibioticumgebruik van 51% in de Nederlandse dierhouderij.

De SDa is verheugd over het feit dat reeds in 2012 de door de overheid gestelde reductiedoelstelling van 50% voor de gehele dierhouderij voor 2013 lijkt te zijn behaald. Deze reductie is gerealiseerd op basis van vrijwilligheid en zelfregulering, hetgeen laat zien dat partijen hun verantwoordelijkheid nemen.

3. EERSTE BEOORDELING GEBRUIKSgegevens RUNDVEE

MediRund, het centrale registratiesysteem voor antibioticumgebruik in de rundveehouderij is per 1 januari 2012 operationeel. In het systeem zijn de voorschrijfgegevens opgenomen van bedrijven met vijf of meer melkleverende of niet-melkleverende runderen. De rundveesector werd nog niet meegenomen in de rapportage van de SDa van juli 2012, omdat er toen nog geen gebruiksgegevens beschikbaar waren over 2011.

In juli 2012 heeft de SDa de gebruiksgegevens van de rundveesector over het eerste half jaar van 2012 opgevraagd en een eerste, kwalitatieve analyse uitgevoerd. Deze 'quick-scan' betrof de gebruiksgegevens van 28.769 rundveebedrijven, bestaande uit 16.871 melkleverende en 11.898 niet-melkleverende bedrijven. Voor de SDa ligt de prioriteit bij melkleverende bedrijven. Bij melkleverende bedrijven is de dekkingsgraad over het eerste half jaar hoog en deze zal naar verwachting in de loop van 2012 compleet worden.

Omdat de gegevens per bedrijf over het eerste half jaar nog niet geheel compleet zijn, is een kwantitatieve analyse op basis van deze gegevens nog niet goed mogelijk. De rundveesector voert een actief beleid om alle geleverde antibiotica in 2012 tijdig in de database te krijgen, waardoor deze problematiek wordt opgelost. Daarmee is de rundveesector er in geslaagd om in korte tijd een goed functionerend registratiesysteem van geleverde antibiotica per bedrijf te implementeren.

In het voorjaar van 2013 zal de SDa de gebruiksgegevens van de rundveehouderij over heel 2012 analyseren en rapporteren. Op basis van de waargenomen spreiding in gebruik zullen de benchmarkindicatoren voor de rundveesector voor 2013 vastgesteld worden.

4. VERKENNING BENCHMARK DIERENARTSEN

a. De 1-op-1 relatie tussen dierenarts en dierhouder

Dierenartsen en diersectoren zijn vorig jaar overeengekomen dat de verzameling van voorschrijf- en gebruiksgegevens plaatsvindt in gegevensbestanden van de diersectoren. Deze gegevensbestanden zijn oorspronkelijk gericht op het berekenen van de dierdagdoseringen per jaar per dierhouderij. Benchmarking van het voorschrijf- en afleveringsgedrag van dierenartsen is binnen deze gegevensbestanden op dit moment nog niet goed mogelijk. Hierin spelen technische en organisatorische aspecten een rol. In de sectorale gegevensbestanden, waarin alle door dierenartsen aan een bedrijf geleverde antibiotica zijn vastgelegd, wordt tot op heden geen onderscheid gemaakt tussen enerzijds de dierenarts die een '1-op-1-relatie' onderhoudt met de betreffende dierhouder en anderzijds andere dierenartsen die antibiotica of diensten leveren aan hetzelfde bedrijf. Omdat iedere dierenarts alle voorgeschreven antibiotica wel in het centrale gegevensbestand laat registreren, is het voorschrijfgedrag per dierenarts wel te analyseren, maar het is daarbij niet altijd duidelijk wie van de voorschrijvers de verantwoordelijke '1-op-1'-dierenarts is. Daar heeft de SDa op dit moment geen nadere inzage in.

De diersectoren hebben nu zelf per bedrijf een hoofddierenarts geïdentificeerd, maar deze hoeft feitelijk niet de contractueel vastgelegde '1-op-1- dierenarts' te zijn, die verantwoordelijk is voor het diergezondheidsbeleid op het bedrijf.

De '1-op-1'-dierenarts is het aanspreekpunt voor het antibioticumgebruik en aanpassingen daarvan, indien noodzakelijk of wenselijk. Dit sluit niet uit dat andere dierenartsen op het bedrijf mogen komen om diensten te verrichten. Daarnaast wenst de SDa inzage in eventuele wisselingen van '1-op-1'- dierenarts per bedrijf. Ook dit is nodig om het antibioticumgebruik van een houderij te koppelen aan een specifieke dierenarts.

b. Anonimiseren van dierenartsen

In de gegevensbestanden die vanuit de sectorale databases naar de SDa worden gestuurd zijn om privacy redenen zowel de Unieke Bedrijfsnummers (UBN's) als de Unieke Dierenarts Nummers (UDN's), conform de daarover gemaakte afspraken, versleuteld. Dit leidt op dit moment tot twee problemen die, naar mening van de SDa, snel moeten worden opgelost:

- De versleuteling wordt nu per diersector uitgevoerd. Dit impliceert dat de SDa per diersector veel voorschrijvende dierenartsen kan identificeren. Idealiter zou dit sector-overschrijdend moeten worden uitgevoerd, omdat dierenartsen vaak in meerdere diersectoren werkzaam zijn. Naar de mening van de SDa is de Stichting Veterinair Administratie Kantoor (SVAK, www.svak.nl) een voor de hand liggende partij om hier een rol in te spelen. De SDa heeft het SVAK onlangs verzocht de UDN's van dierenartsen zodanig te versleutelen, dat de door verschillende diersectoren geleverde antibioticumgebruiksgegevens voor iedere UDN voor de SDa koppelbaar worden. Daarmee is een sector-overschrijdende analyse van het voorschrijfgedrag van dierenartsen mogelijk.
- De SDa heeft op dit moment geen inzage in welke dierenartsen samenwerken in groepspraktijken, veterinaire centra of andere samenwerkingsverbanden. Naar verwachting zullen deze samenwerkingsverbanden het voorschrijfgedrag van individuele dierenartsen kunnen beïnvloeden. Nu is de SDa niet in staat om te signaleren welke dierenartsenpraktijken of centra systematisch veel voorschrijven of te onderzoeken of er een clustering bestaat in het voorschrijfgedrag binnen een samenwerkingsverband van dierenartsen. Dit geldt zowel voor het voorschrijfgedrag binnen bepaalde diersectoren, als het voorschrijfgedrag over de diersectoren heen.

c. Stichting Geborgde Dierenarts

Een belangrijk organisatorisch knelpunt rond de benchmarking van dierenartsen is het ontbreken van een formeel aanspreekpunt voor de SDa voor dierenartsen die systematisch teveel antibiotica voorschrijven. Een degelijk aanspreekpunt is noodzakelijk en de structuur hiervoor, met alle waarborgen rond privacy, consent, eigendomsrechten van de gegevens en het gebruik van de gegevens, is nog niet gerealiseerd en vraagt door de aard van de gegevensstromen inzet van meerdere partijen. Idealiter zouden in dit aanspreekpunt zowel vertegenwoordigers van de diersectoren als van de Koninklijke Maatschappij voor Diergeneeskunde (KNMvD) betrokken moeten zijn. Dan zouden alle betrokken partijen gezamenlijk verbeterplannen kunnen initiëren bij zowel veelgebruikers als veelvoorschrijvers.

Over de afwezigheid van dit formele aanspreekpunt is de SDa in gesprek met de Stichting Geborgde Dierenarts (SGD), een gezamenlijk initiatief van de rundveesector en de KNMvD. Door de Colleges van Belanghebbenden van de SGD worden de voorwaarden voor participatie van dierhouders en dierenartsen geregeld en een certificerende instantie toetst of dierhouders en dierenartsen aan deze voorwaarden voldoen. Gebeurt dit niet dan worden verbetermaatregelen afgedwongen en kunnen uiteindelijk sancties worden opgelegd. Dit zou een goede oplossingsrichting kunnen zijn voor de hierboven geschetste problematiek. De systematiek van 'de geborgde dierenarts' is in 2012 ingevoerd in de rundveehouderij en vanaf oktober ook in de varkenshouderij. Naar verwachting zullen in 2013 de andere diersectoren volgen.

Voor een adequate benchmarking van het voorschrijfgedrag van dierenartsen doet de SDa de volgende aanbevelingen:

- De methodiek van versleuteling van de UDN's moet verder geoptimaliseerd worden. Bij voorkeur door het hanteren van één versleutelingssystematiek zodat het voorschrijfgedrag van dierenartsen niet alleen sectoraal, maar ook diersector-overschrijdend is vast te stellen.
- Het zou van grote meerwaarde zijn als de SDa inzage krijgt in de samenwerkingsverbanden van individuele dierenartsen (UDN), zodat het totale

voorschrijfgedrag van bepaalde dierenartsenpraktijken of veterinaire centra beter te analyseren is.

- Er dient een formeel aanspreekpunt te zijn, zoals de Colleges van Belanghebbenden van de SGD, waaraan de SDa gesignaleerde veelvoorschrijvers kan rapporteren en toezicht kan houden op de ingezette maatregelen en/of sancties.

De SDa constateert dat de benchmarking van dierenartsen nog niet in de pas loopt met de benchmark van dierhouders en acht dit niet aanvaardbaar. De gegevens laten zien dat er grote verschillen in voorschrijfgedrag van dierenartsen bestaan. Het voorschrijven van diergeneesmiddelen is des dierenarts en deze zal zich hiervoor in toenemende mate moeten verantwoorden. Zolang er nog niet aan de voorwaarden voor de eigen benchmarking van dierenartsen is voldaan zullen deze voorlopig worden aangesproken via de bedrijven waarvan het gebruik in het actieniveau ligt.

Binnen enkele maanden dient de benchmark van dierenartsen ingericht te zijn en dit vergt grote inspanning van alle betrokken partijen. Het doel is dat het vanaf medio 2013 mogelijk is om dierenartsen te benchmarken.

5. BENCHMARKINDICATOREN VOOR ANTIBIOTICA DIE VAN KRITISCH BELANG ZIJN VOOR DE VOLKSGEZONDHEID

De Gezondheidsraad heeft in het rapport “Antibiotica in de veeteelt en resistente bacteriën bij mensen” van 31 augustus 2011 adviezen geformuleerd voor de inperking van het gebruik van antibiotica die van kritisch belang zijn voor de humane volksgezondheid. Deze adviezen zijn door de Werkgroep Veterinair Antibioticum Beleid (WVAB) van de KNMvD verwerkt in een nieuwe richtlijn voor formularia, waarin deze kritische middelen als derde-keuzemiddelen worden geclassificeerd. (zie <http://wvab.knmvd.nl/wvab/actueel/nieuwsberichten/nieuwe-richtlijn-veterinair-antibioticumbeleid>).

Tot de antibiotica die van kritisch belang zijn voor de volksgezondheid behoren onder meer de 3^e en 4^e generatie cefalosporines en de fluorochinolonen. Beide klassen worden al meer dan tien jaar in de dierhouderij gebruikt. De overheid heeft op basis van het Gezondheidsraadadvies een beleid ontwikkeld dat gericht is op sterk terughoudend gebruik van deze kritische middelen. De middelen mogen uitsluitend curatief worden ingezet en op basis van gedegen, uitgebreide diagnostiek. Om dit te kunnen bewaken zijn kwantitatieve benchmarkindicatoren voor het gebruik van deze kritische middelen wenselijk.

In augustus 2012 zijn door alle diersectoren de complete en gedetailleerde gegevensbestanden aangeleverd waarin per UBN alle afzonderlijke antibiotica leveringen zijn opgenomen. Het betreft honderdduizenden leveringen voor de verschillende sectoren. Op basis van deze gegevensbestanden analyseert de SDa het gebruik in iedere diersector per antibioticumklasse en per toedieningsweg. Hiermee ontstaat inzicht in de hoeveelheid waarin de verschillende antibioticaklassen zijn toegepast en kunnen benchmarkindicatoren voor kritische middelen vastgesteld worden. De SDa beoogt dit traject voor het einde van 2012 te hebben afgerond.

6. VASTSTELLING VAN REFERENTIEMETHODE VOOR DE BEREKENING DDD/J

De SDa heeft in juli 2012 de referentiemethode vastgesteld voor het berekenen van het veterinaire antibioticumgebruik, uitgedrukt in dierdagdosering per jaar (DDD/J). De door de SDa gekozen benadering komt overeen met de gestandaardiseerde meeteenheid Animal Defined Daily Dose (ADDD) die in mei 2012 in de werkgroep van deskundigen, de “European Surveillance of Veterinary Antimicrobial Consumption” (ESVAC) van het “European Medicines Agency” (EMA) werd overeengekomen. Binnenkort wordt een concept ESVAC rapportage hierover verwacht.

Daarmee is de Nederlandse systematiek in lijn met voorgestelde Europese benadering. Momenteel worden de bestanden met stamgegevens die ten grondslag liggen aan de rekenmethoden geactualiseerd. Dit betreft zowel de tabel met standaarddiergewichten als de DierGeneesmiddelen (DG)-standaard.

a. Actualisatie tabel met standaarddiergewichten

Voor een uniforme analyse van gebruiksgegevens is het noodzakelijk dat voor alle relevante houderijtypes waar het gebruik gekwantificeerd wordt, de gemiddelde gewichten van de aanwezige diercategorieën worden vastgesteld. Dit is recentelijk door de SDa -in goed overleg met de diersectoren- gedaan. (Zie hiervoor tabel 1). De geleverde antibiotica worden daarbij op basis van de DG-standaard (zie verder) per bedrijf toegerekend naar het aanwezige dier met een bepaald gemiddeld gewicht. De gebruiksgegevens zullen met ingang van 2013 uitsluitend volgens deze systematiek gerapporteerd mogen worden en voor de bedrijfstypes die in de tabel zijn opgenomen.

Het belang hier van is dat er eenduidigheid bestaat in alle rapportages en berekeningen en dat dit voor alle bedrijfstypes op gelijke grondslag gebeurt. Een tijdelijke uitzondering is de pluimveehouderij waar de overgang van het rapporteren van behandeldagen per jaar naar DDD/J in de loop van 2013 zal worden geïmplementeerd.

b. Actualisatie DierGeneesmiddelen (DG-) standaard

Het expertpanel van de SDa werkt, zoals eerder afgesproken en toegezegd, aan de actualisatie van de DG-standaard, die is opgesteld naar analogie van de humane geneesmiddelenstandaard (G-standaard). De actualisering heeft twee fasen. Als eerste wordt voor ieder, in Nederland geregistreerd antibioticum, een onderbouwing geschreven voor het aantal kilogrammen doel-dier dat behandeld kan worden met een standaarddosering, alsmede voor de werkingsduur. Deze standaarddosering betreft gewoonlijk de gemiddelde dosering, zoals deze in de productinformatie staat vermeld. Het aantal kilogrammen doel-dier*duur wordt bepaald door de eigenschappen van de werkzame stof en de formulering waarin dit is verwerkt. Het gebruik van langwerkende middelen zal leiden tot langdurige blootstelling aan het antibioticum en daarmee tot meer behandelbare kilogrammen per toediening en uiteindelijk ook tot meer DDD's per toediening. Uit oogpunt van transparantie is de meest actuele DG-standaard vanaf november 2012 op de website van de SDa te raadplegen. In het voorjaar van 2013 worden ook de bovengenoemde onderbouwingen voor de in Nederland geregistreerde antibiotica op de SDa-site vermeld. Daarnaast wordt er onderzocht op welke manier de DG-standaard door middel van een internetapplicatie toegankelijk gemaakt kan worden voor de beheerders van de centrale registratiesystemen van de sectoren, zodat men altijd over de meest actuele informatie kan beschikken.

Diersoort	Bedrijfstype	Subcategorie	Leeftijdscategorie	Standaardgewicht (in kg)		
Runderen	Melkvee	Melkvee (v)	0-56 dagen	56,5		
	Opfok		56 dagen - 1 jaar	235		
	Vleesvee			1 - 2 jaar	440	
				> 2 jaar	600	
				Melkvee (m)	0-56 dagen	79
				56 dagen - 1 jaar	283	
				1 - 2 jaar	628	
				> 2 jaar	800	
				Vleesvee (v)	0-56 dagen	56,5
				56 dagen - 1 jaar	235	
				1 - 2 jaar	440	
				> 2 jaar	600	
Vleesvee (m)				0-56 dagen	79	
56 dagen - 1 jaar				283		
1 - 2 jaar	628					
> 2 jaar	800					
Vleeskalveren	Blank	Blank	0 – 222 dagen	160		
	Rosé start	Rosé start	0 – 98 dagen	77,5		
	Rosé afmest	Rosé afmest	98 – 256 dagen	232,5		
Varkens	Zeugen/biggen	Zeugen	> 1 jaar	220		
	Speenbiggen	Biggen	0-74 dagen	12,5		
	Vleesvarkens	Big bij zeug	0 - 25 dagen	4,5		
		Big gespeend	25 - 74 dagen	17,5		
		Vleesvarkens	74 – 191 dagen	70		
		Gelt	74 - 257 dagen	107		
		Beer	> 1 jaar	350		
Pluimvee	Vleeskuikens regulier	Vleeskuikens	0 – 42 dagen	1		
	Vleeskuikens traag groeiend	Vleeskuikens	0 - 70 dagen	*		
	Leghennen			*		
	Reproductiedieren			*		
	Kalkoen			*		

Tabel 1 Overzicht van bedrijfstypes waar per diersoort een dierdagdosering voor wordt bepaald. De in de tabel weergegeven leeftijdscategorieën en standaarddiergewichten hanteert de SDa voor de berekening van het gemiddelde diergewicht op deze bedrijfstypen..

* nog nader te bepalen in overleg met de pluimveesector

7. TOEZICHT OP VERBETERPROGRAMMA'S VAN BETROKKEN PARTIJEN

Bij de oprichting van de SDa is overeengekomen dat de sectoren verantwoordelijk zijn voor hun eigen verbeterprogramma's indien het antibioticumgebruiks-, of voorschrijfniveau de 'signalerings- of actiewaarde' overschrijdt. De SDa verwacht van de sectoren een proactieve benadering, waarbij door aanpassing van bedrijfsbehandelplannen, diergezondheidsplannen of de uitvoering van specifieke verbeterprogramma's, het antibioticumgebruik vermindert tot een verantwoord niveau.

Deze proactieve aanpak door de sectoren zelf, moet ertoe te leiden dat het antibioticumgebruik op het overgrote deel van de Nederlandse dierhouderijen -op basis van eigen verantwoordelijkheid- gereduceerd wordt tot een niveau dat minimaal nodig is uit oogpunt van dierwelzijn en diergezondheid.

Naast deze sectorale verbeterprogramma's, heeft ook de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) een verantwoordelijkheid ten aanzien van het verantwoord antibioticumgebruik in de Nederlandse dierhouderij. Deze verantwoordelijkheid richt zich vooral op toetsing van het antibioticumgebruik aan de wettelijke voorschriften en opsporing en vervolging van het illegale gebruik. De NVWA kan hiertoe de gebruiksgegevens van individuele houderijen opvragen bij de Productschappen.

De SDa heeft de verbeterprogramma's van de verschillende sectoren bestudeerd en beoordeelt of de verbeterprogramma's effectief zijn om de reductiedoelstellingen te behalen. Indien daar aanleiding toe is worden aanbevelingen gedaan om de programma's bij te stellen. De SDa begrijpt dat het proces van verbeterprogramma's tijd vraagt voor een goede 'inregeling'. De verschillende rollen van de betrokken partijen vragen een goede en evenwichtige afstemming.

a. Verbeterprogramma's in de kalversector

De kalversector heeft inspanningen geleverd om programma's te ontwikkelen die dierhouders en dierenartsen aanzetten tot verminderd antibioticumgebruik. Deze programma's zullen zo snel mogelijk in de private kwaliteitssystemen worden

geïmplementeerd. De kwaliteit van de gegevensbestanden in de kalverhouderij stelt de sector in staat om houders met een structureel veelgebruik gedurende de laatste twee jaar te selecteren. De lengte van dit interval wordt vooral bepaald door de lengte van de houderijperiode van vleeskalveren, die per ronde tussen ongeveer een half jaar en een jaar bedraagt. Toch meent de SDa dat een intervalduur van twee jaar te lang is om het gebruiksniveau actueel en accuraat te beoordelen. De SDa verwacht van de kalverhouderij tussentijdse gebruiksevaluaties, zodat afwijkingen in een vroeg stadium kunnen wordenesignaleerd en een passende aanpak kan worden gekozen.

De SDa is daarnaast van mening dat een verbeterprogramma ten minste tot doel moet hebben om bedrijven in het 'actieniveau' in één meetperiode terug te brengen tot het 'signaleringsniveau'. Tenslotte adviseert de SDa de kalversector om aan kalverhouders de consequenties van structureel veelgebruik helder te communiceren. Dit is in de voorliggende programma's nog onvoldoende duidelijk.

b. Verbeterprogramma's in de pluimveevleessector

De pluimveevleessector is voortvarend te werk gegaan en heeft haar verbeterprogramma's inmiddels in de IKB-systeem opgenomen. De pluimveesector heeft op eigen initiatief de pluimveehouderijen in de 'actiecategorie' onderverdeeld in twee subcategorieën van 'hoog' en 'zeer hoog' gebruik en koppelt hier gedifferentieerde plannen van aanpak aan. Hoewel de SDa begrip heeft voor een pragmatische benadering, dringt zij er op aan deze gedifferentieerde aanpak niet te continueren. Het door de SDa geformuleerde 'actieniveau' is vastgesteld om bedrijven te identificeren waar directe actie noodzakelijk is. Ook bedrijven waarvan het antibioticumgebruik zich maar net boven de 'actiewaarde' bevindt, moeten tot onmiddellijke actie overgaan en geen jaar de ruimte krijgen om hun gebruik te reduceren, zoals in de plannen van de pluimveesector staat omschreven.

De SDa is positief over het feit dat binnen een verbeterprogramma het invoeren van externe expertise verplicht kan worden gesteld. Daarnaast heeft de SDa waardering voor het gestelde sanctiekader, waarbij bedrijven door IKB Kip geschorst kunnen worden.

c. Verbeterprogramma's in de rundveesector

Voor melkveehouderijen geldt per 1 januari 2013 dat bedrijven in het 'actieniveau' verplicht afspraken met de dierenarts dienen te maken ter vermindering van het antibioticumgebruik. De dierhouder krijgt de resultaten van zijn inspanningen per kwartaal teruggekoppeld. De rundveesector werkt nog aan een concrete invulling van het sanctiekader maar stelt nu al dat structureel veelgebruik en het niet uitvoeren van verbetermaatregelen consequenties heeft voor het leveren van de melk. De nieuwe benchmarkindicatoren voor rundveehouderij worden voorjaar 2013 gepubliceerd. De SDA zal er in de komende tijd op toezien dat de verbeterprogramma's in lijn zijn met de gestelde doelen.

d. Verbeterprogramma's in de varkenssector

De SDA heeft geconstateerd dat alle IKB-deelnemers inmiddels geïnformeerd zijn over hun gebruik van antibiotica. De varkenssector heeft tevens bepaald dat bij overschrijding van het actieniveau op 1 februari 2013 of op 1 juli 2013 een IKB-deelnemer verplicht wordt tot een bedrijfsanalyse op basis van een uitgebreid bedrijfsgezondheidsplan, waarbij vervolgacties worden geformuleerd om de geconstateerde knelpunten die bijdragen aan het hoge antibioticagebruik op te lossen. De varkenssector beschikt nog niet over aangescherpte eisen voor de bedrijfsgezondheidsplannen voor bedrijven boven de actiewaarde maar is hier naar verluidt volop mee bezig

Varkenshouders die volgens IKB-richtlijnen produceren zijn verplicht een SGD-geborgde dierenarts te hebben. In de reglementen van de 'geborgde varkensdierenarts' is opgenomen dat de dierenarts bij bedrijven in het 'actie- of signaleringsniveau', een door sectorpartijen vastgesteld actieprogramma moet hanteren. De SDA adviseert om deze programma's zo snel mogelijk een concrete invulling te geven. Tenslotte adviseert de SDA de varkenssector om aan varkenshouders de consequenties van structureel veelgebruik helder te communiceren.

e. Verbeterprogramma's voor dierenartsen

In de loop van het eerste kwartaal van 2013 zullen binnen de veterinaire sector een tweetal nieuwe kwaliteitssystemen van kracht worden: het Centraal Kwaliteitsregister Dierenartsen (CKRD) en de reeds eerder beschreven systematiek van de "Geborgde Dierenartsen" voor

Pluimvee en Vleeskalveren. De geborgde rundveedierenarts en geborgde varkensdierenarts zijn reeds operationeel. In het CKRD is voorzien in het voeren van intercollegiaal overleg en het participeren in geaccrediteerde nascholingsactiviteiten. De SDA is positief over deze intenties maar roept tevens de KNMvD op deze activiteiten af te stemmen op het gewenste voorschrijfgedrag van dierenartsen.

8. TOEZICHT OP DE KWALITEIT VAN DE GEGEVENS

Een andere belangrijke taak van de SDa is toezicht houden op de kwaliteit van de antibioticumgebruiksgegevens. De SDa wil de aangeleverde gegevens toetsen op juistheid, volledigheid en tijdigheid en doet daarvoor een beroep op KPMG. KPMG deed reeds onderzoek in opdracht van de SDa en leverde twee rapporten aan. Het eerste KPMG-rapport beschrijft het registratieproces van het antibioticumgebruik. Het tweede rapport geeft de referentiekaders aan waar het vastleggen van het antibioticumgebruik door de diersectoren en het gegevensverkeer aan moet voldoen.

Inmiddels doet zich de vraag voor op welke wijze de kwaliteit van de gegevens geoptimaliseerd kan worden en wie daarin welke verantwoordelijkheid heeft. Uit analyses blijkt dat er drie kritische factoren te benoemen zijn bij de berekening van dierdagdoseringen:

- 1. De (handmatige of geautomatiseerde) invoer van gebruiks- en voorschrijfdata;**
- 2. Het ICT-proces van verwerking van invoer en doorvoer van data;**
- 3. De gebruikte rekensystematiek** (Zowel teller- als noemergetal. Zie hiervoor onder 6.)

Een belangrijk punt van zorg in de huidige systematiek blijft het mogelijke kwaliteitsverlies bij de overdracht van gegevens uit de praktijkmanagementsystemen van dierenartsen naar de gegevensregistratiesystemen van de diersectoren. Samen met de sectoren is geconstateerd dat een sluitende gegevensoverdracht veel aandacht verdient. De juistheid, volledigheid en tijdigheid van de invoer van gegevens door dierenartsen is nog niet geïnventariseerd en gecontroleerd. Derhalve zal de SDa aan KPMG de opdracht geven om nog dit jaar een aanvang maken met een onderzoek op dierenartspraktijken om het proces rond de invoer van gegevens nader in kaart te brengen (eerste fase van de audit).

De diersectoren zijn zelf verantwoordelijk voor de kwaliteitscontrole op de correcte verwerking van gegevens. Zij rapporteren aan de SDa hoe hun interne audits en controles verlopen. Omdat er verschillende niveaus zijn van verantwoordelijkheden voor de controle van de kwaliteit van de gebruiksgegevens, zal de SDa dit zo spoedig mogelijk in een procedure beschrijven. Daarin wordt vastgelegd welk onderdeel van de controle door de

diersectoren zelf wordt gedaan en onder welke voorwaarden dit gebeurt. Daarnaast wordt opgenomen wat de rol is van de SDa als toezichthouder op deze controles en wat door de SDa steekproefsgewijs gecontroleerd zal worden. De SDa verzoekt KPMG om dit proces in kaart te brengen en te beschrijven.

9. TE VERWACHTEN PUBLICATIES EN PRODUCTEN

Naast eerdergenoemde initiatieven verwacht de SDa in de aankomende periode de volgende publicaties en producten op te leveren:

- **December 2012**
Rapportage van gebruik van antibiotica die van kritisch belang zijn voor de volksgezondheid en de benchmarkindicatoren voor deze middelen

- **April 2013**
Rapportage antibioticumgebruik 2012 en benchmarkindicatoren 2013

- **Voorjaar 2013**
 - Wetenschappelijke publicatie rekensystematiek;
 - DG-standaard internetapplicatie voor databeheerders;
 - Onderbouwing DG-standaard per product op website SDa;
 - Rapportage van de mogelijkheden van frequentere signalering van het antibioticumgebruik;
 - 1^e Signalering 2013.

- **Najaar 2013**
 - 2^e Signalering 2013

10. SDa-ORGANISATIE

a. Installatie Commissie van Toezicht

Op 30 oktober 2012 werden door de staatssecretaris van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie mede namens de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) de leden van de Commissie van Toezicht geïnstalleerd. Deze Commissie van Toezicht ziet van overheidswege toe op de onafhankelijkheid van de SDa en wordt gevormd door:

- Mevrouw J.F. Snijder–Hazelhoff, voorzitter
- De prof. dr. P. Vanthemsche, voorzitter Belgische Boerenbond
- De heer dr. H.A.M. Backx, directeur GGD “Hart van Brabant”

b. Personele mutaties in SDa-organisatie

Per 1 juli 2012 is mevrouw dr. H.M.G. van Beers-Schreurs aangesteld als algemeen directeur van de SDa. Zij heeft de dagelijkse leiding over het SDa-bureau, richt zich op de uitvoering van het beleid en vormt de verbindende schakel tussen overheid, politiek, sectorvertegenwoordigers, wetenschappers en samenleving.

Prof. Dr. J.A. Bruin heeft zijn participatie in het SDa bestuur namens het ministerie van VWS beëindigd vanwege zijn benoeming tot voorzitter van de Adviesraad voor Wetenschaps- en technologiebeleid (AWT). Een vervanger wordt door de minister van VWS voorgedragen.

De heer E. Hubers volgt de heer J. Wolleswinkel op in de Raad van Advies. Dhr. J. Wolleswinkel legde na dertien jaar zijn voorzitterschap LTO-NOP neer. De heer Hubers vertegenwoordigt nu de pluimveesector en pluimveeketen als voorzitter van de Adviescommissie Pluimveegezondheidszorg van het productschap Pluimvee en Eieren.

De heer Th. Duteweerd (NVV) heeft de taken van de heer J. Geurts overgenomen in de SDa-klankbordgroep. Dhr. J. Geurts is gekozen tot lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

Mevrouw F. Taverne, MSc, apotheker, is door de SDa aangenomen als onderzoeksmedewerker ter ondersteuning van het expertpanel. Zij werkt aan de verdere ontwikkeling van de DG-tabel.